

МЕТОД УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ

*Буженко Д. І., Стрелка Ю.Ю., Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Науковий керівник – д.е.н., професор Маренич Т. Г.

В умовах ринкової економіки кожне підприємство є юридично і економічно самостійним. Ефективність діяльності суб'єктів господарювання залежить в тому числі і від рівня інформаційного забезпечення структурних підрозділів. Інформація, яка необхідна для оперативного управління підприємством, міститься в системі управлінського обліку. Як свідчить практика, у багатьох підприємствах не приділяють належної уваги організації управлінського обліку. Проте управлінський облік є складовою облікової системи кожного суб'єкта господарювання. Його значення стрімко зростає, оскільки підвищується відповідальність менеджерів за прийняття обґрунтованих поточних та стратегічних управлінських рішень.

Аналіз наукових публікацій з даної проблематики свідчить, що існує ряд питань з теорії управлінського обліку, які не знаходять однозначного вирішення. До сих пір дискусійним, наряду з сутністю самого поняття «управлінський облік», залишається визначення методу управлінського обліку.

Як правило, вітчизняні та зарубіжні вчені, під методом управлінського обліку розуміють сукупність різноманітних прийомів і способів, за допомогою яких відображають об'єкти управлінського обліку в інформаційній системі підприємства [1, с. 17; 2, с.29].

Як стверджує Лишилєнко О.В., метод управлінського обліку складається з таких елементів:

- елементи методу фінансового обліку (документація та інвентаризація, оцінювання і калькуляція, рахунки і подвійний запис, баланс і звітність);
- нормування;
- планування;
- контроль;
- аналіз [3, с.10].

Елементи методу фінансового (тобто бухгалтерського) обліку загальноприйняті і коментарів не потребують. Решта елементів являються специфічними для управлінського обліку. Однак на відміну від фінансового обліку, де порядок названих методів визначено законодавством, в системі управлінського обліку вони стають багатоваріантними і виступають важливим інструментом управління.

На думку Партин Г. О. та Загороднього А. Г. складові методу управлінського обліку слід групувати за трьома напрямками:

- загальнометодичні прийоми дослідження об'єкта (спостереження, порівняння, аналіз, синтез);
- загальнонаукові методичні прийоми бухгалтерського фінансового обліку;
- специфічні методичні прийоми управлінського обліку [1, с. 17].

До останніх вчені відносять способи групування і перегрупування витрат виробництва відповідно до поставленої мети дослідження, методи калькулювання, нормування і лімітування витрат, контрольні рахунки, методи розподілу непрямих витрат, методи дослідження поведінки витрат, методи збирання і систематизації інформації для прийняття управлінських рішень у процесі прогнозування, планування, аналізу і контролю витрат, доходів та фінансових результатів підприємства [1, с. 17-18]. Тобто, Партин Г.О. та Загородній А.Г. дуже деталізують методичні прийоми управлінського обліку.

До специфічних способів управлінського обліку інші вчені відносять планування, нормування, бюджетування, аналіз відхилень, систему контрольних рахунків та деякі інші [4, с. 14].

Карпова Т.П. стверджує, що метод управлінського обліку складається з наступних елементів: документація, інвентаризація і оцінка, групування та узагальнення, контрольні

рахунки, планування, нормування і лімітування, аналіз, контроль [5, с. 47]. В представлений перелік входять не всі елементи методу фінансового обліку.

Планування - це процес прийняття рішень, в рамках якого аналізується інформація про минулу фінансову і виробничу діяльність суб'єкта господарювання, оцінюються потенційні ресурси і розробляються цілі підприємства на перспективу, а також пріоритетність вирішення завдань для їх досягнення.

Нормування - процес науковообґрунтованого розрахунку оптимальних норм і нормативів, який спрямований на забезпечення ефективного використання всіх видів ресурсів.

Бюджетування - процес розробки і складання бюджетів згідно з цілями господарської та фінансової діяльності підприємства.

Аналіз відхилень фактичних розмірів витрат і одержаних фінансових результатів від запланованих показників відбувається на основі виявлення причин, які викликали ці відхилення.

Контрольні рахунки - підсумкові рахунки, які виступають зв'язуючою ланкою між фінансовим і управлінським обліком. Записи на цих рахунках проводяться за підсумковими сумами господарських операцій, що систематизовані за відповідною ознакою у накопичувальній відомості.

З представлених даних можна зробити висновок про те, що крім методів бухгалтерського обліку, управлінський облік використовує сукупність методів статистики, економічного аналізу, а також економіко-математичні методи. Можливості застосування статистичних методів з метою прогнозування успішно використовуються у господарській практиці вітчизняних підприємств.

З розвитком інформаційних технологій все більше затребуваними стають різноманітні інтелектуальні системи, які дозволяють, наприклад, аналізувати результати фінансово-господарської діяльності підприємства, оцінювати його фінансовий стан, здійснювати експертизу інвестиційних проектів, управляти бізнес-процесами (закупівлі, реалізації та ін.), моделювати їх [2, с. 31]. Таким чином, удосконалення інформаційних технологій буде сприяти розширенню здійснення управлінського обліку.

Отже, представлені дані свідчать про суттєвий інтерес вчених до проблем управлінського обліку. До сих пір дискусійним являється сутність методу управлінського обліку, що потребує подальшого дослідження.

Всі елементи методу управлінського обліку діють не ізольовано, а в системі організації внутрішніх господарських зв'язків, яка спрямована на вирішення цілей управління. Інтегруючись в єдину систему, всі згадані елементи забезпечують управлінському обліку можливість ефективно вирішувати завдання поточного і стратегічного характеру.

Література.

1. Партин Г.О. Управлінський облік: [навч. посіб.] /Г.О.Партин, А.Г. Загородній.-К.: Знання, 2007.-303 с.
2. Вахрушина М.А. Бухгалтерский управленческий учёт: [Учеб.] / М.А. Вахрушина.- М.: Омега- Л, 2004.- 576с.
3. Лишилєнко О.В. Бухгалтерський управлінський облік : [навч. посіб.] / О.В. Лишилєнко.- К.: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2004.-254 с.
4. Адамов Н.А. Основы управленческого учёта/ Под общ. ред. Н.А. Адамова/ Н.А. Адамов, Т.М. Рогуленко, Г.А. Амучиева.- СПб.: Питер, 2005.- 112с.
5. Карпова Т.П. Основы управленческого учета: [Учеб. пособ.]/Т.П. Карпова.- М.: ИНФРА-М, 1997.-392с.

